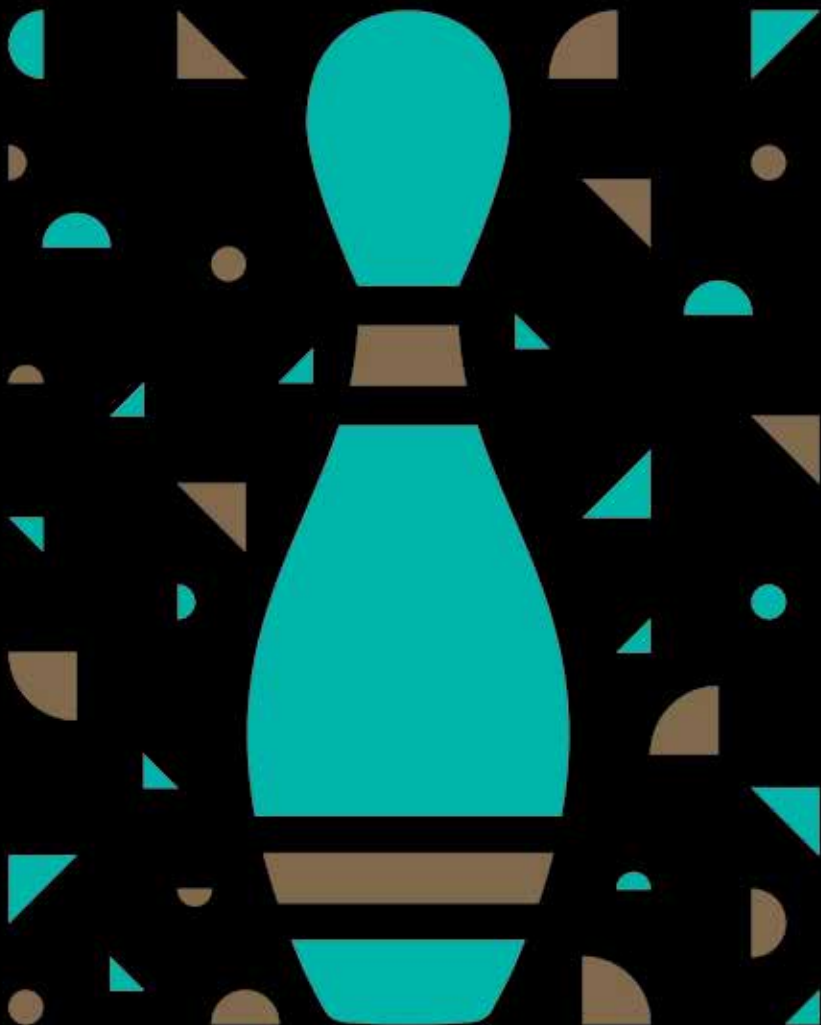




KISA MİRAS

**Samipaşazade Sezai**

**Küçük Şeyler**





SAMİPAŞAZADE SEZÂİ  
KÜÇÜK ŞEYLER

Can Miras  
Kısa Miras / 5

*Küçük Şeyler*, Samipaşazade Sezai

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Kitaphane-i Arakel, 1308 (1891)  
Can Yayınları'nda 1. basım: Ağustos 2021, İstanbul  
Bu kitabın 1. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoğan  
Günümüz Türkçesine uyarlayan: Erkan İrmak  
Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ  
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative ([www.lom.com.tr](http://www.lom.com.tr))  
Kapak tasarımı: Bilal Sariteke / Lom Creative ([www.lom.com.tr](http://www.lom.com.tr))

Baskı ve cilt: Arı Matbaası  
Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,  
Topkapı, İstanbul  
Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-5177-6

CAN SANAT YAYINLARI  
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.  
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul  
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33  
[canyayinlari.com/9789750751776](http://canyayinlari.com/9789750751776)  
yayinevi@canyayinlari.com  
Sertifika No: 43514

# SAMİPAŞAZADE SEZÂİ KÜÇÜK ŞEYLER

Günümüz Türkçesine uyarlayan  
Erkan Irmak

ÖYKÜ

♥can

Samipaşazade Sezai'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

*Sergüzeřt*, 2019

*Sergüzeřt* (Günümüz Türkçesiyle), 2019

SAMİPAŞAZADE SEZÂİ, 1859'da İstanbul'da doğdu. Babası Abdurrahman Sami Paşa, annesi Kafkasya'dan kaçırılmış bir köle olan Gülârâyîş Hanım'dır. Aksaray'daki Taşkasap'ta bulunan ve bir kapısı Yüksek Kaldırım'a açılan mahalle büyüklüğündeki Sami Paşa Konağı'nda geçen çocukluğu esnasında özel eğitim aldı. Çamlıca'daki köşklarinin yakınlarında oturan Abdülhak Hamid ve Recaizade Ekrem'le dostluk kurdu. Evkaf-ı Hümayun Mektubi Kalemî, Londra Sefareti, Hariciye Nezareti İştişare Odası gibi kurumlarda çalıştı. II. Abdülhamid muhalefetine yakınlığı ve 1901'de Paris'e giderek Jöntürklere katıldı. Bu esnada İttihat ve Terakki'nin yayın organı olan *Şura-yı Ümmet*'te politik makaleler yazdı. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'a döndü. 1909-1921 yılları arasında Madrid büyükelçiliği yaptı. 1921'de görevinden azledilip yurda dönünce yazı hayatı tekrar başladı. 1927'de kendisine TBMM tarafından cüzi bir maaş bağlandı. O tarihten itibaren Kadıköy Mühürdar'da belediyenin kirasını ödediği bir evde yaşadı. *Küçük Şeyler* (1891) kitabıyla hikâyecilikte de gerçekçilik tarzının gelişiminde etkili oldu. 1934-1935 yıllarında yazmaya çalıştığı *Konak* romanı yarım kaldı. 26 Nisan 1936'da vefat etti.





## İçindekiler

Bu Büyük Adam Kimdir? .....	11
Hiç .....	17
Kediler .....	23
İki Yüz Elli Kuruşa Bir Asır .....	31
Düğün .....	37
Bir Mezar Taşı Yazısı .....	57
Arlezyalı .....	59
Pandomima .....	65



## BU BÜYÜK ADAM KİMDİR?

O zaman alışkanlık etmiştim. Pederimin yüz kişiye ikametgâh olan konağında tertip edilmiş derslerimizi bitirdikten sonra akşamüzeri genellikle Taşkasap'tan<sup>1</sup> Beyazıt'a kadar yayan gidip gelirdim. Bu belirlenmiş akşam gidiş dönüşlerinde daima bir adama denk gelirdim ki kayıtsızlıktan uzamış saçları geniş alnının üzerine dökülerek, derin düşünceler içinde dalgın dalgın attığı adımlarıyla ikide birde sendeler ve düşmemek için hemen kendini toplardı. Bir kere kendi kendime, "Bu büyük adam kimdir?" diye sordum. Bu zannım, bu sualim sebepsiz değildi. Çünkü bu adamın her hal ve tavrını o günlerde Fransızca hocamızdan okuduğum *Büyük Adamların Hayatı* unvanlı kitabın tarif ve vasıflarına tamamıyla uygun buluyordum. Çoğunlukla Laleli Yokuşu'ndan, tahminimce ya ilmi bir icat ya edebî bir güzellik velhasıl bir büyük amaca yönelen ve sabitlenmiş gözlerini göğe dikerek, o geniş, bilgili alnı gökyüzünden aldığı bir ışıqla aydınlanmış görüldüğü halde Aksaray'a doğru inerdi. İlm-i kıyafetin<sup>2</sup> önemi inkâr olunamaz. Bir

1. Bugün Fatih ilçesi sınırlarında bulunan eski bir semt. (Y.N.)

2. İnsanın yüzünden ve dış görünüşünden ahlak ve karakterini anlama yeteneği. (Y.N.)

âlimin eşyanın hakikatlerine bakışıyla bir şairin kâinata bakışı bir midir? Evvelkinin hakikatlerin araştırılmasına sabitlenmiş olan bakışında bir küçük gücenme, bir büyük sükûnet görüldüğü gibi, ikincisinin cennetin eşsiz bir hayaline yönelmiş kararsız gözlerinde bir hüznün, bir ıstırap mevcut ve aşikâr değil midir? İkisi de ihtiyar olmuş bir şairle bir âlime ilm-i kıyafet açısından bakalım. Âlimin beyaz başı hiçbir sıcaklığa karşı erimez karlarla örtülmüş bir dağ başı gibi hissiz, soğuk, büyük görünmez mi? Şairinkiyse sisler, dumanlar içinde kalmış dağların doruklarını andırmaz mı? İşte çocukluğumda böyle muhakeme ediyordum.

Bu büyük adamın gözleri olgunluğun cazibesıyla o kadar yüce bir noktadaydı ki bir kere etrafındaki Koska'nın<sup>1</sup> sütçü, tütüncü dükkânlarına, bir kere önündeki Aksaray'ın sokaklarına baktığını, başını döndürüp kimseye bir kere selam verdiğini görmedim.

Victor Hugo<sup>2</sup> mu? Jean-Jacques Rousseau<sup>3</sup> mu? Me-sele burada.

Yavaş yavaş Jean-Jacques Rousseau olduğuna hükmetmeye başladım. Zira hiçbir adama selam verdiğini, hiçbir adamla konuştuğunu görmediğim çekingen âlim, çoğunlukla tramvay yolunun üstünden geçen çingiraklı kömürcü develerinin arkasından akıllı başını gösterirdi.

1. Bugün Fatih ilçesi sınırlarında bulunan, Beyazıt'la Laleli arasında eski bir semt. (Y.N.)

2. Victor Marie Hugo (1802-1885): Fransız şair, oyun yazarı ve romancı. Romantik dönemin öncü isimlerinden olan Hugo, özellikle *Sefiller* ve *Notre-Dame'ın Kamburu* adlı romanlarıyla tanınır. (Y.N.)

3. Jean-Jacques Rousseau (1712-1778): Cenevreli filozof, yazar ve besteci. Siyaset felsefesi alanındaki çalışmaları Aydınlanma, Fransız Devrimi ve günümüzün siyasi, ekonomik, bilimsel düşüncesi üzerinde etkili olmuştur. (Y.N.)

*Bâlâ-yı sereş zi-huşmendi  
Mi taft sitare-i bülendi<sup>1</sup>*

Belki o günlerdeki deve takibi alışkanlığı tabiat tarihine dair bir araştırma ve yazma fikrine dayanmaktaydı? Tabiatın eserlerinin mezarı olan ateşli çöllerin bu kararsız seyyahı, çölde yaşayanların kum âlemleri içinde bir cefakâr yâri, kendisine özgü manidar bir tavırla ara sıra o uzun boynunu çevirerek bu büyük adamı dikkatli bakışlarının içine dahil ederdi.

Bir gün Laleli'de birçok halkın bir araya geldiğini ve aralarında birisinin bağırıp çağırdığını işitince kalabalığın içine sokuldum.

Ortada büyük bir şiddet ve hiddetle kıymet bilmeyen kalabalıktan feryat eden meğer bizim âlimmiş! Büyük adamların hiddeti de büyük olur. Ne yücelik! Ne yücelik! Bu hiddetli zamanında, heyecana gelen sonsuz okyanuslar gibi heybetli, müthiş, yüce bir hal kazanmıştı. Etrafındakilere, “Adam olmaz, insaniyet bilmez cahiller... Benim buradan geçtiğimi görmüyor musunuz? Gelip koluma dokunacak ne vardı? Meğer siz ne yaman cahillermişsiniz?” diye feryat ediyordu. O kalabalığın içinde en fazla muhatap olunan ve azarlanan bir herif, “Asıl kara cahil sensin!” demesin mi? O anda büyük adamın sabır ve iradesi elinden giderek herifin boğazından yakaladı. Herif de âlimin yakasına sarıldı.

*O der men ü men der o fütade  
Halk ez pey-i ma devan u handan*

1. İranlı şair Sadi'nin *Gülistan* adlı eserinde zekâsıyla hükümdarı etkileyen bir çocuk ve “kıskançlık”ın zararları hakkındaki bir hikâyede geçen Farsça beyit Türkçeye şöyle aktarılabilir: “Akıl ve zekâsı sayesinde başının üzerinde yücelik yıldızı parlıyor.” (Y.N.)

*Engüşt-i taaccüb-i cihani*  
*Ez güft ü şenid ma be dendan*<sup>1</sup>

Ben de halkla beraber arkalarından gitmeye başladım. Biraz yürüdükten sonra hele ikisinin de arasını bularak marifeti cehaletin pençesinden kurtardılar.

Bu büyük adamın yırtılmış yakasını düzelterek, çamurlar içindeki fesini giyerek, Aksaray'da karanlık sokaktaki ilim yuvası evine o perişan haliyle girdiğini görmek gerçekten pek acıklıydı. Bu büyük adamın gücemiş halinden gelen dehşetle, kapısını kapayıp da kaybolduğu zaman dedim ki:

“Şairlerin, âlimlerin en büyük eserleri üzüntülü ve hiddetli hallerinde yazdıklarıdır.”

Victor Hugo'nun bir eseri, Jean-Jacques Rousseau'nu *Émile*'i<sup>2</sup> öyle bir zamanda yazılmamış mıydı? Cehaletten şikâyet eden bu adam kim bilir şimdi halkın eğitim ve terbiyesine dair ne büyük bir felsefi eserle meşgul olmaya başlamıştır. Niçin bu sokağın karanlığından bir marifet güneşi yükselmesin? Bu önemli meşguliyetleri sonucu ve sebebiyle olsa gerektir ki kendisine birçok zaman hiçbir yerde denk gelemedim. Eğer hafızam beni aldatmıyorsa yirmi gün sonra ta uzaktan, bir tütüncü dükkânında, tütüncünün kendisine okumakta olduğu bir kâğıdı büyük bir itina ve dikkatle dinlediğini görerek o tarafa doğru gidince büyük adam da dükkândan çıkıyordu. Tütüncüye, “Bu büyük adama okuduğun kâğıt neydi?” diye sordum.

1. Sadi'nin *Gülîstan* adlı eserinde zenginlik, fakirlik, cehalet gibi konuları ele alan bir hikâyede geçen Farsça mısralar Türkçeye şöyle aktarılabilir: “O benim üstüme ve ben de onun üstüne düştüm. Halk bizi takip etmekte, gülmekte. Dünya bizim birbirimize söylediklerimizden şaşı, parmakları ağızlarında kalakaldı.” (Y.N.)

2. Jean-Jacques Rousseau'nun eğitimin ve insanın doğası hakkındaki fikirlerinin yer aldığı, ilk olarak 1762'de yayımlanan ünlü kitabı. (Y.N.)

Tütüncünün verdiği Őu cevap aradan seneler geçtiği halde hâlâ hatırımdan çıkmaz.

“O büyük adam değil, orta boylu. Memleketinden aldığı mektupları her zaman bana okutur. Onun okuması yazması yoktur.”





“ ‘Hanım! En son cevabını isterim. Ya ben ya kediler!’  
‘Kediler!’

Bir kocanın umutsuzluğu, bir kadının kararsız hevesleri, sevginin mutluluk bahçesi üzerine temellerini gül fidanından; tutarsız, aşk artıran rüzgârlara karşı camlarını ışıktan; evin eşyalarını tülден inşa ettiği ve donattığı evlilik sarayının yıkılışı hep bu birkaç kelimedenden ibaret olan konuşmada saklıydı.

Kediler! Öyle mi? Demek ki otuz üç senelik yekvücut süren bir beraberliğin neticesi, evlilik denen muamma kelimenin bitişi bu cevap oluyor! ”

Öykücülüğümüzün ilk metinlerinden olan *Küçük Şeyler*, sonraki yıllarda yazılan büyük öykülerin ne kadar sağlam bir temel üzerinde yükseldiğini gösteriyor.

Kuşakları etkilemiş romanlar, ufuk açıcı öyküler, ezberlere kazınmış şirler... Gazetelerde kalmış söyleşiler, gezi yazıları, denemeler, makaleler... Edebiyatımızın farklı dönemlerinden, iz bırakan metinler Kısa Miras'la bir araya geliyor.

#edebiyatımızınmirası #tanzimatedebiyatı #ilkhikayeler #hayat #sokak

 can

[canyayinlari.com](http://canyayinlari.com) | f |  |  canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-5177-6



9 789750 751776